

Vävarstaden Borås 1871-1890 Del 9

För Wiskaholm sägs att arbetskraften delvis kom från hemindustrin. Det ansågs inte vara svårt för hemindustrins arbetare att ställa om till fabriksarbete, särskilt som företaget tillverkade enkla varor liknande de som tillverkades i hemmen. Men det fanns också en kärna av vana väverskor från Davies arbetsstyrka och från andra väverier som Rydboholm, Rosenbergs mekaniska väveri i Mölndal och från Mölnlycke. Det är möjligt att de två förläggarna och nya delägarna hade tagit med sig folk från sin tidigare verksamhet. Dessutom bestod arbetsstyrkan av före detta pigor som ville pröva på industriarbetet. Arbetsstyrkans sammansättning kan följas i underlagsmaterialet till mantalslängderna. Att mer exakt bedöma hur omfattande rörligheten var bland väverskorna är svårt på grund av bristen på källmaterial. Wiskastrands väveri hade 108 anställda i december 1880. Av dessa var 14 män, som rapporterades till mantalsskrivningsmyndigheten tillsammans med sina familjer. Övriga 94 anställda var väverskor. För dem får man yrke och adress. Bland männen nämns först vävmästaren A. Österlöv, sedan fyra vävlagare, en överskärare och en pressare. Företaget hade också snickare, smed, eldare, svarvare och kontrollör. Intrycket är att de flesta bodde i stadens utkanter med stor koncentration till norra och nordöstra Borås. För de anställda vid Wiskaholm får man inga uppgifter om yrken, men i stället ålder, boendet i Borås och orten de var kyrkoskrivna på. Företaget hade 109 anställda, 20 män och 89 kvinnor. De 14 först uppräknade männen tillhörde den arbetsledande och övervakande gruppen. Vävmästaren Carl F. Svensson inledde listan. Övriga män finns i listan blandade med kvinnorna och var under 20 år. Enligt sentida uppgifter måste pojkarna göra ett yrkesbyte sedan de blivit vuxna, medan flickorna kunde gå kvar i sitt gamla yrke. Om den manliga delen av arbetsstyrkan skall i övrigt sägas att ingen av de vuxna männen var över 50 år. Bland de 20 männen var den lilla arbetsledande gruppen påtagligt liten.

Av de 89 kvinnorna var de flesta mycket unga. Av intervjumaterial från Wiskaholm framgår att de gifta kvinnorna oftast inte förvärvsarbetade. De slutade då de gifte sig eller då det första barnet föddes. Giftmålsåldern låg mellan 25 och 30 år. Det innebar att arbetsstyrkorna i spinnerier och väverier dominerades av en stor grupp unga ogifta flickor, som i praktiken inte stod till arbetsmarknadens disposition under någon längre tid. De kvarvarande äldre väverskorna var då antingen änkor eller ogifta, ibland med oäkta barn, vilket innebar att de måste försörja sig. Det fanns också en grupp äldre gifta kvinnor, som återvänt till arbetslivet efter det att barnen blivit vuxna. Bland Wiskastrands väverskor fanns tio kvinnor som kallades hustrur, men för dem saknas uppgifter om åldern. En arbetsmarknad av det slag som skymtar bakom företagets arbetsstyrkor pekar på svårigheter att rekrytera en arbetsstyrka helt enkelt därför att möjligheten att disponera kvinnornas arbetskraft begränsades av att de tenderade att sluta när de gifte sig. I ett sådant perspektiv blir det mycket intressant att fundera över rörlighetens storlek. Om arbetarna flyttade mycket och tillgången på arbetskraft begränsades av att kvinnorna gifte sig mellan 25 och 30 års ålder, kan det inte ha varit helt enkelt att fylla fabrikerna med yrkesvant folk.